

ตะลุยเส้นทางพันโค้งสู่อัญมณีในโมกก

ที่มั่นนักอัญมณีศาสตร์และผู้ค้าอัญมณีจำนวน 40 ราย ได้ออกเดินทางสำรวจภาคสนามในเมืองโมกก ประเทศเมียนมา โดยเมืองโมกกแห่งนี้แหล่งอัญมณีสำคัญซึ่งมีทับทิมและแซปไฟร์ที่ผู้คนเสาะแสวงหากันมากที่สุดในโลก การเดินทางในครั้งนี้ นับเป็นการผจญภัยเนื่องจากเส้นทางสู่อัญมณีนั้นเป็นทางคดเคี้ยว นับพันโค้งลัดเลาะไปตามภูเขา นอกจากเป็นคล้ายการแสวงบุญสำหรับนักอัญมณีแล้ว การเดินทางครั้งนี้ยังทำให้เราเกิดความเคารพด้วย เพราะเราได้ค้นพบประวัติศาสตร์และเห็นถึงความยากลำบากในการทำเหมืองที่เมืองโมกก ขณะเดียวกันก็ได้ทำความเข้าใจอนาคตข้างหน้า ตลอดจนทำความรู้จักสมบัติลับที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังอัญมณี นั่นก็คือ ผู้คนในโมกกนั่นเอง

ด้วยตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ระหว่างจีนและอินเดีย เมียนมานับเป็นประตูไปสู่ประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีทรัพยากรทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ อาทิเช่น หยก ทับทิม แซปไฟร์ ไข่มุก อำพัน และพลอยสีอื่นๆ โดยศูนย์กลางสำคัญของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนั้นได้แก่ ย่างกุ้ง มัณฑะเลย์ เนปีดอว์ โมกก และพะกัณฑ์

การปรับปรุงนโยบาย

Dr. Aung Kyaw Win รองประธานสมาคม Myanmar Gems and Jewelry Entrepreneurs' Association (MGJEA) ระบุว่า เมียนมาเริ่มต้นนำเข้าและส่งออกเครื่องประดับในเดือนกันยายน 2561 นอกจากนี้ยังได้เตรียมการที่จะส่งออกอัญมณีเจียรระไน โดยยังอยู่ระหว่างรอการอนุมัติจากรัฐบาล ปัจจุบันการส่งออกอัญมณีก็ยังคงถูกควบคุมอยู่และชาวต่างประเทศจะซื้อวัตถุดิบกลุ่มนี้ได้ผ่านการประมูลเท่านั้น

“เมียนมาเคยอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหารมากกว่า 50 ปี จากนั้นนับตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา รัฐบาลก็พลเรือนเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของห่วงโซ่อุปทานที่แข็งแกร่ง ดังนั้นจึงได้หันมาสนใจพัฒนากระบวนการเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรแร่” Kyaw Win กล่าว

ในปี 2558 รัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาใหม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจที่เน้นทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับภายในประเทศ โดยสมาคม MGJEA ทำงานร่วมกับคณะกรรมการภาคเอกชนอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยเปลี่ยนมุมมองของนานาชาติที่มองว่าเมียนมาผลิตเฉพาะอัญมณีก้อนเท่านั้น

Kyaw Win เผยว่า ทางสมาคมยังได้วางแผนที่จะก่อตั้งห้องปฏิบัติการตรวจสอบอัญมณีที่มีมาตรฐานระดับโลกในปี 2562 รวมถึงยกระดับโรงเรียนฝึกอบรมด้านอัญมณีของเมียนมา (Myanmar Gems Training School) ให้เป็นสถาบันอาชีวศึกษาอีกด้วย

ผู้คนในเมืองโมกก

เดือนมีนาคม 2561 นับเป็นโอกาสครบรอบ 800 ปีของการก่อตั้งเมืองโมกก หรือที่รู้จักกันในชื่อดินแดนแห่งทับทิม (Ruby Land) เมืองเก่าแก่ทางภาคเหนือของเมียนมาแห่งนี้ยังไม่ได้เปิดรับชาวต่างชาติอย่างเต็มที่ มันตั้งอยู่ในหุบเขาทางตะวันตกของแม่น้ำอิระวดีอันคดเคี้ยวห่างออกไป 50 ไมล์ และอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 3,850 ฟุต อัญมณีที่มีชื่อเสียงจากเหมืองโมกก ได้แก่ ทับทิมสีแดงเลือดนกพิราบ (pigeon's blood) แซปไฟร์ สปิเนล และอัญมณีอื่นๆ ในสมัยโบราณทับทิมเมียนมาถูกขนส่งไปตามเส้นทางสายไหม เอกสารในสมัยราชวงศ์ซางได้ระบุถึงการทำให้เมืองในเมียนมาไว้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 6 และมีหลักฐานการบันทึกถึงทับทิมจากโมกกไว้เป็นครั้งแรกในปี 2140

พิพิธภัณฑ์ Smithsonian National Museum of Natural History ในวอชิงตันดีซีเป็นแหล่งรวบรวมทับทิมขนาดใหญ่ที่สุดและคุณภาพดีที่สุดในโลกส่วนหนึ่งเอาไว้ หนึ่งในนั้นคือทับทิม Carmen Lucia ขนาด 23.10 กะรัต ซึ่งมีสีสดเข้มบวกกับเนื้อผลึกโปร่งใสเป็นพิเศษ อัญมณีเม็ดนี้ขุดขึ้นมาจากโมกกในช่วงปี 2473

ตลาดค้าอัญมณี

สำหรับผู้อยู่อาศัยในโมกกนั้น ตลาดค้าอัญมณี Htar Pwe เป็นส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันของชาวโมกก เพราะเป็นศูนย์รวมของผู้ซื้อและผู้เก็งกำไรในเมืองนี้และจากพื้นที่อื่นๆ โดยรอบ ผู้ค้าอัญมณีจะนำสินค้ามาแสดง เสนอราคาตั้งต้น และต่อรองราคากับผู้ซื้อเพื่อตกลงซื้อขายกัน โดยราคาตั้งต้นมักสูงกว่าราคาตลาด ดังนั้นผู้ซื้อจึงควรต่อรองราคาผู้ซื้อผู้ขายส่วนใหญ่เป็นชาวเมียนมา เนื่องจากชาวต่างชาติถูกจำกัดการเดินทางเข้ามายังโมกกตามนโยบายของทางการ เมื่อชาวต่างชาติเข้ามาในตลาดจึงมักถูกห้อมล้อมด้วยผู้ค้าชาวเมียนมาที่ต้องการหาประโยชน์สูงสุดจากโอกาสนั้น มีการค้าอัญมณีหลากหลายประเภทในโมกก ไม่ว่าจะเป็นทับทิม แซปไฟร์ หรือสปิเนล ทั้งในแบบพลอยก้อนและพลอยเจียรไน โดยมีราคาตั้งแต่ไม่กี่เหรียญสหรัฐไปจนถึงกว่า 2,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับสินค้าอัญมณีราคาแพงขนาดตั้งแต่ 3 กะรัตขึ้นไป เช่น ทับทิมสีแดงเลือดนกพิราบที่ไม่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพด้วยความร้อนนั้น มักจะทำการซื้อขายกันภายในอาคาร

โมกกมีตลาดอัญมณีที่สำคัญอยู่สี่แห่ง ตลาด Mingalar Rim ทะเลสาบในโมกกตะวันออกเป็นตลาดเช้าซึ่งผู้ขายจะมานั่งอยู่ตามพื้นที่ที่เช่าเอาไว้เพื่อแสดงสินค้าอัญมณีของตน

ตลาด Pan Chan ในโมกกตะวันออก หรือที่เรียกกันว่าตลาดร่มนั้น จะเปิดในช่วงบ่าย โดยผู้ซื้อจะต้องเช่าโต๊ะพร้อมร่มมานั่งรอผู้ขายซึ่งจะนำสินค้ามาเสนอ ส่วนตลาดอีกสองแห่งที่มีผู้คนคึกคักในโมกกตะวันตกก็คือตลาด Aung Thit Lwin (ตลาดเช้า) และตลาด Pan Ma (ตลาดบ่าย) ตลาดทั้งสองแห่งนี้ไม่ค่อยมีโต๊ะให้เช่า ดังนั้นผู้ซื้อผู้ขายจึงมักจะยืนต่อรองเจรจากัน

ตลาดเหล่านี้อาศัยแสงธรรมชาติยามกลางวันในการซื้อขายอัญมณี ผู้ค้าที่มีประสบการณ์ทราบดีว่าแสงธรรมชาติในโมกกช่วยให้อัญมณีดูมีน้ำหนักกว่าในสถานที่อื่นๆ ทับทิมซึ่งดูมีสีสดใสอาจมีเฉดสีเข้มขึ้นกว่าเดิมเมื่อไปคูที่อื่น ดังนั้นจึงควรติดตัวอย่างสีไปด้วยเพื่อให้เปรียบเทียบสีทำได้แม่นยำยิ่งขึ้น

สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

นับตั้งแต่สหรัฐฯ ยกเลิกคำสั่งห้ามนำเข้าทับทิมเมียนมาเมื่อปี 2559 รัฐบาลเมียนมาก็ได้หยุดต่ออายุสัมปทานการทำเหมืองแร่ อัญมณี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตอัญมณีเป็นอย่างมาก และในเดือน พฤษภาคม ปี 2562 ใบอนุญาตการทำเหมืองแร่ทั้งหมดในโมกกจะหมดอายุลง สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคองงานเหมืองแร่ ช่างเจียระไน ผู้ค้า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกิจนี้ นับหมื่นๆ ราย รวมถึงครอบครัวของคนเหล่านี้ด้วย

ความไม่แน่นอนนี้ยังอาจส่งผลให้ผู้ผลิตเครื่องประดับรายใหญ่ที่ซื้ออัญมณีจากโมกกเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องวางแผนการตลาดล่วงหน้านับปี และหันไปพึ่งการนำเข้าอัญมณีจากแหล่งอื่นๆ แทน เช่น ทับทิมจากโมซัมบิก หรือแซปไฟร์จากศรีลังกาและมาดากัสการ์ เป็นต้น

ศูนย์ข้อมูลอัญมณีและเครื่องประดับ
สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
พฤษภาคม 2562

ที่มา: “A Thousand Turns in Mogok: A Gem Expedition.” by Julius Zheng. *JNA*. (March/April 2019: pp. 60-64).

*** กรุณาอ้างอิง “ศูนย์ข้อมูลอัญมณีและเครื่องประดับ สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน)” ทุกครั้ง เมื่อนำบทความนี้ไปเผยแพร่ต่อ

สมัครสมาชิกเพื่อติดตามข้อมูลได้ที่ infocenter.git.or.th ทางไลน์ที่ [git_info_center](https://line.me/tv/giteinfocenter)

หรือติดตามผ่านเฟซบุ๊ก facebook.com/GITInfoCenter

